

Organizatorji so se potrudili, da so na srečanje privabili udeležence iz Avstrije, Slovenije, Hrvaške in Madžarske, torej držav (razen Italije), skozi katere teče Drava. V dveh dneh se je zvrstilo 25 predstavitev, ki so potekale v hrvaškem, angleškem, ena pa tudi v slovenskem jeziku. Največ predavateljev je bilo zgodovinarjev in geografov, sodelovali so pa tudi biologi, etnologi in drugi. Organizirani sta bili tudi dve ekskurziji. V okviru prve smo obiskali Lengrad, naselje, ki je do okrog leta 1712 stalo na levem, medžimurskem bregu Drave. Drava kot nižinska reka stalno poplavlja in spreminja svoj tok. V začetku 18. stoletja je svoj tok prestavila severno od naselja, ki tako danes stoji na desnem, podravinskem bregu reke. Sledil je še ogled sotočja Drave in Mure (slika 1) ter železniškega mosta prek Drave pri Botovu, ki ga nameravajo spremeniti v muzej reke Drave. Druga ekskurzija je udeležence popeljala po Koprivnici (slika 2).

Predavanja so obravnavala zelo različne teme, a če poskusimo najti neko skupno nit, so to zagotovo poplave oziroma hidro-morfološke spremembe struge v panonskem delu toka Drave ter njena pretekla in sedanja gospodarska vloga. Glede poplav omenimo poročilo kronista iz začetka 19. stoletja, ki je zapisal: »Pustite vse in rešujte svoja življenja« (Zlata Živaković-Kerže, Hrvaški inštitut za zgodovino), ki kaže, da čeprav so ljudje v Panonski nižini vajeni poplav in so naselja ponavadi na višjih terasah, so bile pogoste tudi ekstremne poplave. Te danes preprečujejo hidroelektrarne. Po izgradnji HE Donja Dubrava na Hrvaškem, kolegi iz Madžarske (Gábor Andrási in Tímea Kiss, Univerza v Szegedu) ugotavljajo, da so vodostaji v povprečju za okrog dva metra nižji v primerjavi z vodostaji v začetku 20. stoletja, občutno manj pa je tudi poplavnih dni – nekdanj 39, danes 4. Po drugi strani zaradi delovanja hidroelektrarn opažajo dnevne spremembe v vodostaju tudi do 1,5 m, kar ima posledice za morfologijo struge in plovnost. Da pa hidroelektrarne lahko tudi povzročijo poplave, sem podpisani predstavil na primeru poplav novembra 2012 v Sloveniji, kjer je odprtje zapornic na avstrijskih dravskih hidroelektrarnah povšalo pretok za 730 m³/s (povprečen letni pretok je okrog 300 m³/s).

Pri nekdanji gospodarski vlogi ne moremo mino splavarjev (Dragutin Feletar, Hrvaška akademija znanosti in umetnosti), ki so plavili les med Koroško in Vojvodino, danes pa je na prvem mestu energetska izraba. Dravske elektrarne v Avstriji, Sloveniji in na Hrvaškem proizvedejo skupaj več električne energije kot Nuklearna elektrarna Krško.

Omenimo še slovenske prispevke. Lučka Lorber (Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Mariboru) je predstavila Univerzo v Mariboru kot »žarišče znanja« v slovenskem Podravju, Andrej Hozjan (Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Mariboru) je predstavil začetke zgodovinskih raziskav na območju med Dravogradom in Mariborom, Matjaž Grahovnik (Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU) pa pisne vire za desni breg Drave med Mariborom in Ptujem v 17. in 18. stoletju. Podpisani sem skupaj z Matejo Ferk (oba Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) predstavil gospodarsko vlogo reke Drave v Sloveniji, od nekdanje plovnosti do današnje hidroenergetske izrabe.

Izbrani prispevki bodo prihodnje leto objavljeni v revijah *Ekonomska i ekohistorija* (<http://hrcak.srce.hr/ekonomska-i-ekohistorija>) in *Podravina* (<http://hrcak.srce.hr/podravina>).

Matija Zorn

Mednarodna konferenca o mejah in administrativni dediščini

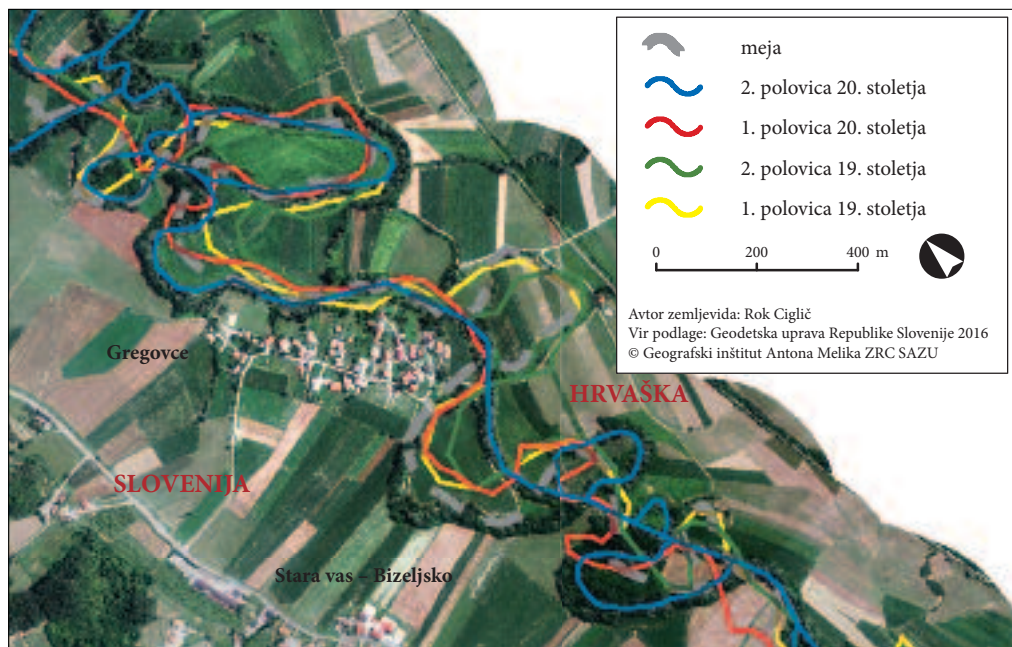
Ljubljana, 24.–26. 11. 2016

V okviru temeljnega raziskovalnega projekta z naslovom »Fenomen mejna reka« (J6-6830), ki ga financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS), je bila v Ljubljani konec novembra organizirana mednarodna konferenca z naslovom *Borders and Administrative Legacy* (Meje in administrativna dediščina). Konferenco je organiziral Inštitut za novejšo zgodovino, ki je tudi nosilec omenjenega projekta, ob sodelovanju Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Muzeja novejšo zgodovine Slovenije, v prostorih katerega je tridnevni dogodek potekal (slika 1). Konferenco je vodil Marko Zajc (Inštitut za novejšo zgodovino), ki tudi vodi omenjeni projekt. Ob dogodku je zapisal: »Namen konference je kritično preverjanje metodološke in konceptualne moči konceptov

MATIJA ZORN

Slika 1: »Stopnice« do slovenske osamosvojitve in vstopa v Evropsko unijo. V Muzeju novejšje zgodovine Slovenije je stalna razstava z naslovom »Slovinci v 20. stoletju«.

Slika 2: Spreminjanje toka reke Sotle od prve polovice 19. stoletja do danes v bližini Bizeljskega.

MATJAZ GERŠIČ

Slika 3: Zasedba Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, ki je na srečanju predstavila geografske izsledke v okviru ARRS projekta »Fenomen mejna reka« (od leve: Matjaz Geršič, Drago Kladnik, Matija Zorn in Rok Ciglič).

fantomskih meja in administrativne dediščine ter soočenje konceptov z empiričnim zgodovinskim raziskovanjem in z uveljavljenimi teorijami v zgodovinopisju«, v svojem predavanju pa nadaljeval: »Vsaka politična meja je že sama na sebi spomin (reminiscenca) na preteklost, vsaka redefinicija ali premik meje je ukvarjanje s preteklostjo ...«. Glede mejnih rek pa je ob prijavi projekta zapisal, da »... so družbeni/politični koncepti, ki jih ljudje »lepijo« na naravne reke ...«. Zaradi slednjega v projektu kot sodelujoča inštitucija sodeluje Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, katerega naloga je preučiti spremembe rečnih strug izbranih slovenskih mejnih rek v zadnjih dveh stoletjih (slika 2).

Na konferenci je bilo predstavljenih blizu trideset prispevkov iz petnajstih držav. Poleg dveh vabljenih predavanj, so bila ostala razdeljena v osem panelov: (1) administrativna dediščina kot imperialna dediščina, (2) življenje »na« meji in življenje »pod« mejo, (3) konstruiranje provincialnih meja, ustvarjanje bodočih državnih meja, (4) zarisovanje meje – ustvarjanje fantomskih meja, (5) raziskovanje mejnih rek: metodologija in novi pristopi, (6) administrativna dediščina in reprezentacije, (7) administrativna dediščina – živa in zdrava ter (8) fantomske meje kot živa zgodovina.

Med vabljenimi predavanji izpostavljam predavanje Emmanuela Brunet-Jaillya (Univerza v Viktoriji, Kanada), sicer urednika revije *Journal of Borderland Studies*, ki se je »sprehobil« skozi večtisočletno zgodovino meja, ki se je začela v Mezopotamiji, ko med tamkajšnjimi državicami približno v tretjem tisočletju pr. Kr. pride do delitve na »to je naše, to je vaše«. Ustavil se je tudi pri izrazih *frontier* in *boundary*, ki ju v slovenščino prevajamo kot »meja«, a dejansko prvi bolj pomeni širše mejno območje in je kot meja prevladoval večino človeške zgodovine, drugi pa mejno črto. »Mejna črta« se je dokončno uveljavila po prvi svetovni vojni, ko so zemljevidi postali podlaga za mirovne sporazume. Kljub temu pa še danes obstajajo kulture, ki ne razumejo koncepta mejne črte. Zanimiv je tudi podatek, da Mednarodno kazensko sodišče (ICC) reši do 62 % primerov, kjer se »pogaja« o zemljiščih z visoko ekonomsko

vrednostjo (na primer zaradi nafte), ni pa sposobno rešiti kar 71 % primerov, kjer gre za strateške ali etnične teritorialne spore.

Sodelavci Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU (slika 3) smo v petem panelu o raziskavah mejnih rek imeli tri predstavitve. Drago Kladnik in podpisani sva predstavila mejne reke kot globalni pojav, Mateja Breg Valjavec, Rok Ciglič in podpisani spreminjanje rečnega toka kot naravno-geografski omejitveni dejavnik administrativnih razmejitev (slika 2), Matjaž Geršič pa je predstavil reke kot meje v zavesti Slovencev.

Izbrani prispevki bodo objavljeni v reviji *Prispevki za novejšo zgodovino* (<http://www.inz.si/prispevki.php>), ki jo izdaja Inštitut za novejšo zgodovino. Omenimo še, da bo Združenje za preučevanje obmejnih območij (*Association for Borderlands Studies* – ABS; <http://absborderlands.org/>) julija 2018 na Dunaju in v Budimpešti organiziralo drugo svetovno konferenco o obmejnih območjih (*2nd ABS World Conference*).

Matija Zorn